

Viite: diaarinumero VN/33945/2023

Lausuntoluonnos lukiolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Lukiolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta olevissa esitysluonnoksissa on lukiokoulutusta ja sen monimuotoisuutta eteenpäin vieviä osia, mutta myös osa-alueita, jotka eivät sovi sellaisinaan *lukiokoulutukseen*.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Erityisopetuksen järjestämismallin ottaminen ammatillisen koulutuksen ja perusopetuksen puolelta ei sellaisenaan sovi lukiokoulutukselle. Erityisopetuksen ja tuen antaminen muista syistä kuin oppimisvaikeuksien vuoksi pitäisi määritellä tarkemmin. Opiskelijoiden tuen tarpeen taustalla on entistä enemmän psykososiaaliset ongelmat sekä jaksamisen pulmat, jotka vaikuttavat oppimiseen. Juuri näihin tekijöihin pitäisi päästä vaikuttamaan niin tuen toimin kuin lainsäädännön antamin velvoittein.

Erityisopetuksen tulee rakentua opiskelijoiden todellisten tarpeiden mukaan oikea-aikaisesti ja sen tulee olla ketterää arjen toimivuuden huomioon ottavaa. Tuen tai erityisopetuksen antaja/tukija saattaa vaihtua opiskelijan lukiovuosien aikana tarpeen mukaan. Opiskelijälähtöisyys on kaiken keskiössä: miten, missä, milloin tukea annetaan. Tukea tulee saada mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Opiskelijoiden pedagogiset suunnitelmat ovat keskeisiä opiskelua tukevia suunnitelmia, niiden ajoittain tarkastelu tilanteiden muuttuessa ja erityisesti ylioppilaskirjoituksiin liittyvissä asioissa.

Erityisopetukseen ei tarvita hallinnollisia päätöksiä, koska ne kuormittavat lukioiden kapeaa hallintoa. Lakiesityksestä ei saa selkeää käsitystä siitä, mikä taho tekee erityisopetusta koskevan hallintopäätöksen.

Lukion suorittaminen erityisopetuksessa ei kaiketi ole yleissivistävän korkeakouluopintoihin johtavan koulutuksen tehtävä. Lukion opetussuunnitelmaan jouduttaisiin tekemään muun muassa muutoksia, jotka mahdollistaisivat lukion suorittamisen erityisopetuksena. Tällöin joudutaan rajoittamaan oppimäärän tavoitteita? Mitä vaikutuksia tällä olisi ylioppilastutkinnon suorittamiseen?

Oppimisvaikeuksissa ja satunnaisissa tilanteissa joustavasti järjestetty erityisopetus ja sitä tukeva tukiopeetus tuottaa riittävää tukea ja tulosta.

Tukiopetuksen ja erityisopetuksen lakisääteisyys takaa niiden saatavuuden, kunhan koulutuksen järjestäjillä on riittävät resurssit opetuksen toteuttamiseen.

Erityisopetuksesta tehtävät päätökset tekevät lukiossa annettavasta tuesta jäykkää, eikä se välttämättä tapahdu oikea-aikaisesti. Perusopetuksessa käytössä ollut kolmiportainen tuki soveltuu huonosti lukiokoulutukseen.

Lakiesityksen 28§:n (oikeus oppimisen tukeen), 28a§:n (oikeus erityisopetukseen) ja 28b§:n (päätös erityisopetuksesta) vaativat selkiyttämistä ja tarkennuksia. Oppimisen tukeen liittyvien käsitteiden selkeyttäminen: mitä tarkoittaa oppimisen tuen tarve, erityisopettajan antaman oppimisen tuen tarve, päätös erityisopetuksesta. Milloin on kyse oppimisen tuesta, erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta ja sellaisesta erityisopettajan antamasta oppimisen tuesta, joka edellyttää erityisopetuspäätöstä? Tuen tarpeen kriteerien määrittely on tärkeää, jotta yhdenvertaisuus opiskelijoiden kesken taataan.

Jos erityisopetuspäätös sisältää toimenpiteenä vain erityisopetuksen antamisen, eikö erityisopetusta voisi tällöin antaa erityisopettaja oppimisen tukena ilman hallintopäätöstä. Mihin hallintopäätöstä tällöin tarvittaisiin? Lisää vain turhaa byrokratiaa.

Miten toimitaan opiskelijan kanssa tämän siirtyessä lukioon, kun hänellä on perusopetuksesta erityisen tuen päätös? Tarvitaanko lukiokoulutuksessa tehdä asiasta uusi päätös, pitääkö tuolloin arvioida mahdollisesti muuttunut tilanne opiskelijan tuen tarpeessa? Oli tilanne mikä tahansa niin lukioon siirtyvää opiskelijaa ja hänen huoltajaansa tulee tiedottaa tietojen siirrosta ja päätösten voimassaolosta/päätöksen mahdollisesta uudelleen valmistelusta. Samalla tulee tiedottaa lukion oppimisen tuesta ja oikeudesta erityisopetukseen.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Lukiokoulutuksen rahoitukseen liittyvät säädösten muutosehdotukset eivät tällä hetkellä koske tätä lukiokoulutuksen järjestäjää.

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Englanninkielisen lukiokoulutuksen ja siihen liittyvien säädösten muutos ehdotukset eivät koske tällä hetkellä tätä koulutuksen järjestäjää.

Tulevaisuudessa, mikäli alueen tilanne muuttuu, on mahdollista, että Kouvolan kaupunki lukiokoulutuksen järjestäjänä tulee pohtimaan englanninkielisen lukiokoulutuksen järjestämistä. Järjestämisluvassa tulisi selkeästi näkyä opettajien kelpoisuuksiin liittyvät kriteerit. Oppimateriaalin saatavuus ja saavutettavuus tulee vaikuttamaan ko. koulutuksen onnistumiseen toivotulla tavalla.

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Lukion opetussuunnitelman perusteissa olevien kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien ottaminen osaksi ylioppilastutkintoa on perusteltua. Nostaa näiden aineiden arvoa osana yleissivistävää monipuolista lukiokoulutusta. Muutos vaatii riittävän valmistelun ja siirtymäajan ennen käyttöönottoa: opettajien kouluttaminen ja arviointikriteeristön avaaminen. Lukion opetussuunnitelmaan on tehtävä tarvittavat muutokset.

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Tilauskoulutuksen säätelyyn tulee kiinnittää erityisesti huomiota Alaikäisten nuorten opiskelu ilman huoltajien tukea vieraassa maassa, kulttuurissa on nuorta eristävää ja kuormittavaa, jopa arveluttavaa.

Säätelyn koulutustilaussopimukseen liittyen on oltava riittävän tarkkarajainen ja käsitteet on tuotava selkeästi esille. Esimerkiksi tarkempi määrittely sille, kuka voi olla tilaaja, kuka ei. Milloin lukiokoulutuksen heikentämisen kriteerit täyttyvät jne. Säätelyllä on vaikutusta koulutuksen järjestämislupiin, rahoitukseen ja koulutuksen järjestäjän velvollisuuksiin.

Lukiolain 9 §:ssä on säännöksiä, joilla rajoitetaan myös sopimisen vapautta. Sekä koulutuksen järjestäjän, tilaajaan sekä opiskelijoiden oikeusturvan vuoksi, olisi syytä pohtia, pitäisikö tilauskoulutukselle olla oma säädöksensä. Samassa säädöksessä voisivat olla säännökset koskien sekä lukiokoulutusta että ammatillista koulutusta. Säätelyä selkeyttämällä voitaisiin välttää tilanteet, jossa koulutuksen järjestäjä ja sen viranhaltijat velvoitettaisiin sopimusperusteisesti tekemään asioita, joita heidän ei nykyisten säädösten ja säännösten mukaan tulisi tehdä, eivätkä heidän virkatehtäviinsä kuulu.

Tosiasiallisesti paine järjestää tilauskoulutuksen kaltaista toimintaa suuntautuu yhä enemmän kaikille koulutuksen järjestäjille, ei pelkästään IB-luvan haltijoille. Tilauskoulutusta koskevaan säädökseen voisi sisällyttää säännökset tilanteisiin, jossa tilaajan tarkoituksena on ainoastaan välittää opiskelijoita tutkinto-opiskelijoiksi ilman koulutuksen rahoittamistarkoitusta aivan ”tavallisiin” lukioihin, opetuksen järjestämisluvan sisällöstä riippumatta. Tällä hetkellä sopimusperustaisesti voidaan tosiasiallisesti luoda hyvinkin monimutkaisia tilanteita tilaajan ja koulutuksen järjestäjän välillä, joissa vastuukysymykset eivät ole selvillä. Tällöin koulutuksen järjestäjällä voi olla vaikeuksia noudattaa lukiolain säännöksiä. Tällä voi olla vaikutusta myös muiden, muun muassa hyvinvointialueiden viranomaisten, toimintaan.

7. Muut kommentit

Kouvolassa on jo pitkään ollut erityisopetusta lukioissa ja näillä meillä on hyvin toimivia ja ketteriä käytänteitä, joita olemme kehittäneet ja kehitelleet tarpeiden ja tilanteiden mukaan, esimerkiksi samanaikaisopetusta. Oppimisvaikeuksien tunnistamiseksi olemme jo vuosia seuloneet kaikki lukion aloittavat opiskelijat LUKI-seulalla sekä matemaattisten taitojen kartoituksella. Näkemyksemme mukaan raskaisiin päätössulkeisiin ei kannata ryhtyä tulevaisuudessakaan, jotta opiskelija saa tarvitsemansa avun oikea-aikaisesti.